

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XII. Summum Pontificem iure suo Romanum imperium transferre potuisse,
ac reipsa ad Francos transtulisse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

bar: nec pacem cum Imperatore Constantinopolitano fecisset, nisi ei Imperium iam occupatum retinere permissum esset. Verum, non est, ut supra diximus, de possessione provinciarum Imperialium questio; sed de titulo, de iure, de nomine, de dignitate, ac Maiestate Augustuli tota controuersia est. neque enim inficiamur, Carolum bellica virtute Longobardos ex Italia exegisse, eamque provinciam suam fecisse, quae aliquando Romani Imperij provincia fuerat. sed quemadmodum hoc tempore Reges Francorum, & Hispanorum, Romani Imperij provincias tenent, nec tamē sunt Romani Imperatores, & Imperator cum eis pacem & affinitatem habet: ita quoque fieri potuit, ut Carolus Magnus aliquot Romani Imperij provincias sine nomine, & Iure Imperatorio teneret, & tamen cum eo Imperator Constantinopolitanus pacem, atque affinitatem habere cuperet.

CAPVT XII.

*Romanum Pontificem iure suo Imperium à
Graecis in Germanos transtulisse.*

DEMONSTRAVIMVS haecenus, Carolum Magnum, quem Imperatorem Romanorum fuisse nemo negat, eiusmodi Imperium nullo alio titulo adeptum, nisi Pontificis Maximi auctoritate. Nunc quoniam Illyricus inter alia argumenta, quibus efficere nititur, Imperium non peruenisse ad Carolum Magnum Pontificia auctoritate; etiam illud affert, quod Romanus Pontifex non habeat ius Imperia transferendi: nos contra, Deo iuvante, ad demonstrandum aggrediemur, posse Romanum Pontificem, si causa postulet, id facere, non quidem Regia, aut Imperatoria, sed Apostolica, id est, summa atque eminentissima Ecclesiastica potestate.

Pendet autem tota haec res ex duabus sententiis: altera, Romanum Pontificem totius Ecclesiae, id est, omnium Christianorum Patrem & Pastorem esse; altera, summum Ecclesiae totius Pastorem ita non modò priuatis hominibus, sed etiam Regibus & Imperatoribus Christianis praesse; ut, si causa Christi & Ecclesiae id exigat, possit eos Regnis, atque Imperiis exuere,

exuere, eaque regna, & imperia ab aliis ad alios transferre. nemo est enim qui non intelligat, si hæc duæ sententiæ veræ sint, continuò illud etiam effici, vt Romanus Pontifex certis de causis Imperia transferre possit?

Priorem sententiam multi ex nostris accuratissimè ac fidelissimè demonstrarunt. quod etiam nos præstitimus in libris quinque, quos de summi Pontificis institutione & potestate scripsimus. quare hoc loco satis erit, si eam sententiam confirmemus testimoniis Imperatorum, atque eorum potissimum qui Romanæ sedi infesti fuerunt. si enim ipsos Imperatores, ubi de iure ipsorum agitur, testes habemus, frustra aliorum testimonia desideramus.

Carolus Magnus Imperator primus ex gente Francorum non semel primatum Romani Pontificis agnoscere se ac venerari professus est. Exstat priuilegium eiusdem Caroli, quod Bremensi Ecclesiæ dedit, apud Albertum Krantziū lib. I. Metropoliis cap. 7. in hæc verba: *Summi Pontificis, & vniuersalis Papæ Hadriani præcepto, nec non & Moguntinensis Episcopi Lullonis, omniumque, qui assuere Pontificum consilio, eandem Bremensem Ecclesiam cum omnibus suis appendiciis vtilitudo, probabilis vita coram Deo & Sanctis eius, commissimus.* Exstant item libri nomine Caroli Magni aduersus Synodum Græcorum de cultu imaginum: quos libros etsi ego non esse Caroli Magni arbitror; tamen quia ab aduersariis Carolo tribui constanter video, sumam etiam inde testimonium. Sicutigitur habet liber primus cap. 6. *Sicut cæteris discipulis Apostoli, & Apostolis omnibus Petrus eminent: ita nimirum cæteris sedibus Apostolica, & Apostolicis Romana eminere dignoscitur. Hæc enim nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed ipsius Domini auctoritate primatum habet.* Denique; vt ex Platina in vita Leonis III. & Paulo Æmilio li. 3. de rebus gestis Francorum, ac Iacobo Wymphelingio in epitome rerum Germanicarum ca. 9. cognosci potest, cum aliquando idem Carolus Romæ sententias Episcoporum qui ex tota Italia & Francia conuenerant, rogasset de vita & moribus Papæ Leonis, atque ab iis vna voce responsum esset, sedem Apostolicam, omnium Ecclesiarum caput, à nemine iudicari debere; continuò acquieuit, ac permisit, vt summus

bbbb s

Pon-

Pontifex Leo solo iureiurando crimen, quod ei falsò obicitur, dilueret.

Otho magnus.

Otho Magnus, qui primus ex gente Saxonica Romani Imperij gubernacula rexit, eundem primatum Romæ Ecclesiæ disertis verbis confessus est in epistola quam scripsit ad Ioannem XII. Romanum Pontificem, quæ exstat apud Luitprandum Ticinensem lib. 6. cap. 9. Hæc enim est inscriptio litterarum: *Summo Pontifici, & vniuersali Papæ Domino Ioanni, Otho diuina respectu clementia Imperator Augustus.* Fuit quoque hic Otho Magnus Romani Ecclesiæ acerrimus defensor, vt Iacobus Wymphelingius testatur in Epitome rerum Germanicarum cap. 18. Vt autem omnes intelligant non solum Imperatores amicos, sed etiam hostes Romani Ecclesiæ Pontificis primatum agnouisse, subiiciam testimonia omnium ferè Imperatorum, qui Romanam Ecclesiam hoc liter persecuti sunt.

Henricus IV.

Henricus IV. qui primus ex Germanicis Imperatoribus cum Romano Pontifice graues inimicitias gessit; eisi ceteris de causis Gregorium VII. Pontificem oderat, auctoritatem tamen Romani sedis super omnes homines, atque adeò se per ipsos Reges & Imperatores, nunquam negauit. Exstat epistola eius ad Principes Imperij, quam totam refert Conradus Abbas Vrspurgensis in Chronico anni M C. V. In ea epistola hæc habentur: *Præterea, inquit, Domino Papæ in presentia Legati sui & vestra obedire parati sumus: & nunc parati sumus ei omnem debitam reuerentiam & obedientiam sincerè corde, & deuotione presentialiter exhibere.* Et infra: *Rogamus vos per auctoritatem Romani Ecclesiæ, cui nos committimus, & honorem regni, ne super nos, & fideles nostros. Senus. Et infra: Si interpellatio vestra, nullaque alia interuentio ad presens prodesse poterit, appellamus Romanum Pontificem, & sanctam vniuersalem Romanam sedem, & Ecclesiam.* Hæc ibi. Rursus autem idem Henricus quartus in postrema epistola ad Principes: *Appellabimus, inquit, & accitio appellamus Dominum Romanum Pontificem vniuersalem, & sanctam, & vniuersalem Sedem, & Romanam Ecclesiam.*

Henri-

Henricus V. tamen non paruo tempore propter Episcoporum inuestituras Romanam Ecclesiam vexauit & afflixit, eius tamen primatum semper agnouit. Sic enim de eo scribit Abbas Urspergensis in Chronico anni M C. X.

In Epiphania Domini Ratispona Henricus colloquium cum Principibus faciens, animi sui propositum eis aperuit, scilicet quod Transalpinis partibus se exhibere uellet, quatenus & benedictionem Imperialem à Summo Pontifice, Romana, quæ caput mundi est, in Urbe perciperet, & latis Italia prouinciis in Societatem regni Germanici fraterna pace, & iustitiis ac legibus antiquis componeret, insuper ad omnia quæ defensio posceret Ecclesiastica, ad nutum Patris Apostolici se promptum demonstraret. Et infra in Chronico anni M C. XVII. ubi exposuisset Abbas terrificas signa, quæ de cælo ostendebantur aduersus impietatem eiusdem Henrici, qui summum Pontificem captiuum facere, atque ab eo per vim extorquere inuestituras Episcoporum ausus esset; ita subiungit: His, & eiusmodi cladibus Rex Henricus corde reuus sauciatus, non cessat legationes satisfactorias ad Apostolicam sedem destinare. Et infra in Chronico anni M C. XXII. pacem inter Calixtum Pontificem & eundem Henricum Imperatorem his uerbis Abbas describit: Facto, inquit, vniuersali conuentu apud Urbem Vangionum quæ nunc Vormacia dicitur, sicut longum, ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quàmq; per omnia sollicito cunctorum procerum consilio, pro pace & concordia per vnam, & vel amplius, hebdomadam certatum sit; donec ipse in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolica reuerentia obedientiam, caussa matris Ecclesia, etiam & ultra spem plurimorum, inflexit.

Fridericus I. Imperator, & Romani Pontificis Alexandri III. hostis acerrimus, Romanæ Ecclesiæ primatum & rebus & uerbis confessus est. Nam cum in Italiam venisset, Hadrianum IV. Pontificem ita veneratus est, ut ad eius pedes primum venerabundus accideret. deinde descendenti ex equo stapedem teneret; ut refert Albertus Krantzius libro sexto, Saxonie, capite 16. Quod idem postea fecit etiam Victori, quem verum Pontificem, cum schismaticus esset, existimabat.

Sic

Henricus.

Fridericus.

Sic enim scribit Radeuicus lib. 2. de rebus gestis Friderici I. cap. 70. *Ibi, inquit, religiosissimus Imperator ante ianuam Ecclesie eum suscepit, & descendenti de equo strepam humiliter tenuit, & apprehensum per manum & sive ad altare perduxit, & pedes eius est osculatus.* Itaque Fridericus Imperator re ipsa, & factis satis declaravit, quo loco Romanus Pontifex haberi deberet. Nec tamen solis factis, sed etiam verbis sententiam suam aperuit, nam in epistola ad omnes Imperio Romano subiectos, quæ exstat apud Radeuicum lib. 1. cap. 10. Romanum Pontificem caput sanctæ Ecclesiæ nominat: & rursus in epist. ad Hadrianum IV. Pontificem, apud Radeuicum lib. 2. cap. 16. Romanam Ecclesiam matrem omnium Ecclesiarum & ipsius Imperij vocat. denique in epistola ad Hermannum Episcopum Brixinensem, apud eundem Radeuicum lib. 2. cap. 56. ubi deplorat schisma quod in Romana Ecclesia fuerat exortum, ita loquitur: *Cum, inquit, unus Deus, unus Pater, unus Imperator sufficiat, & una Ecclesia Dei esse debeat, quod sine dolore dicere non possumus, duos Apostolicos in Romana Ecclesia habere videmur.* Et infra: *Pro tanta namque, & tam perniciose Ecclesia iactura, tota nimirum Italica Ecclesia conturbatur, & dissensiones, schismate orto in capite, iam in inferiora membra defluxissent, & totum Ecclesiam corpus defecissent, nisi nos consilio, & auxilio religiosorum Sarrorum, qui spiritu Dei aguntur, tam impudica iniquitate iniquitate rigorem opposuissent.* Et infra: *Ut iusto declaretur examine, quis illorum regimen & uniuersalis Ecclesia de iure debeat obtinere.* Vides certè, Lector, ex sententia Imperatoris Friderici, unum esse debere Papam, qui ut caput toti corpori Ecclesiæ præsit, & cui Ecclesiæ uniuersalis regimen debeat.

philippus.

Philippus Imperator creatus in schismate contra Orthodoxum IV. licet à Pontifice Innocentio III. ab Imperio repulsius esset; is tamen (ut scribit Abbas Urspergensis in Chronico) cum audisset se in excommunicationem Pontificiam incidisse, humiliter à Legato Pontificis absolutionem petiit, quod certè nunquam fecisset, nisi summum Pontificem, pastorem suum, ac proinde aliorum etiam Principum & Regum fuisse credidisset. si enim sola Romana ciuitas, & non Ecclesia uniuersa, ad curam Romani Pontificis pertineret: quam obrem
Princeps

Princeps Germanus Romani Pontificis censuram tantoperè timuisset?

Fridericus II. Ecclesiæ Romanæ longo tempore hostis, & persecutor, timuit tamen Romani Pontificis, vt veri Christi Vicarij, latam in se Ecclesiasticam censuram. sic enim scribit de hoc Friderico Abbas Urspergensis in extremo Chronico: *Nihilominus quoq; omni tempore, quando denuntiabat eum Papa excommunicatum, beneficium absolutionis humiliter cum omni obedientia, & deuotione, & iustitia exhibitione postulauit.* & Iacobus Wymphelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 35. *Fridericus, inquit, secundus in Cyprum & que nauigans, Aconem tandem peruenit, nuncijs rogans Pontificem, vt se absolueret anathemate: quoniam in eius potestate deinceps semper sit mansurus.*

Ludouicus IV. Imperator, & armis & scriptis Ioannem XXII. Pontificem oppugnauit: tantum tamen abest, vt existimauerit summi Pontificis auctoritatem de Ecclesia esse tollendam (vt eam Illyricus sublatam cupit) vt cum verum Pontificem sibi fauentem habere non posset, falsum Pontificem creandum curauerit; nec interim tamen vnquam destiterit varias rationes querere, quibus vero legitimoque Pontifici reconciliari posset. nam per Ioannem Regem Boemiæ, & literis & nuncijs tentauit, si posset in gratiam Ioannis Pontificis redire, paratus Antipapam suam deponere, sequere eum grauissimi criminis agnoscere, ac misericordiæ Pontificiæ totum permittere. De qua re vide literas Ioannis Pontificis ad Ioannem Regem, apud Robertum Arboricensis, tomo 2. de vtroque gladio, theoremate 7. Deinde mortuo Ioanne Pontifice, cum audiuisset idem Ludouicus Imperator, Benedictum Papam ad amicitiam suam esse propensum, continuò ad eum legatos misit, qui demississimis precibus absolutionem ab excommunicatione, & restitutionem ad Imperium peterent. cuius rei testis est Albertus Argentinensis in Chronico, qui illo ipso Benedicti & Ludouici tempore floruit.

Neque solùm post tempora Caroli Magni, sed etiam antea Romani Imperatores Pontificem Romanum Ecclesiæ Catholicæ caput esse professi sunt. Atque vt nomine omnium aliorum duo testimonia, vnum Latini Imperatoris, & Græci alterum

alterum proferamus; exstat epist. Valentiniani III. ad Theodosium iuniore inter epistolas præambulares ad Concilium Chalcedonense. in ea epistola sic loquitur Imperator: *Debemus dignitatem propria Generationis B. Apostolo Petro nostris temporibus conseruare; quatenus beatissimus Romana ciuitatis Episcopus, cui principatum sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat & facultatem de his sacerdotibus iudicandi.* Exstat quoq; epistola Iustiniani Græci Imperatoris ad Ioannem II. Romanum Pontificem in ipso primo titulo Codicis. in qua epistola hæc habentur verba: *Nec enim patimur quidquam quod ad Ecclesiarum suam pertinet, quod non etiam vestre innotescat sanctitati, quæ put est omnium sanctarum Ecclesiarum.*

Habemus igitur Imperatorum testimonia, veterum, recentiorum; Latinorum, Græcorum; amicorū, & inimicorū, quibus testimoniis prior illa sententia, quam confirmanda suscepimus, satis munita, quod ad præsentem controuersiam de translatione Imperij facit, & constituta esse videtur.

Iam verò summum Ecclesiasticæ Hierarchiæ Principem (quæ erat altera sententia) regna atque imperia Christianorum, si necessitas Ecclesiæ id postulet, posse transferre, demonstratum est à nobis in li. 5. de Pontifice, ex quo libro huc vnam vel alteram rationem transferemus.

Primum igitur, licet potestas Ecclesiastica, quæ in summo Pontifice potissimum residet, & potestas politica, quam præter ceteros Principes Imperator Romanus habet, non modo duæ sint, ac distincte finibus & officiis, sed etiam separatim interdum inueniantur (nam aliquando Ecclesia nullos habuit politicos Principes, & nunc etiam multi sunt Principes ac Reges extra Ecclesiam) tamen quando Principes sunt Christiani, & in Ecclesiæ Catholicæ membris ac filiis numerantur, duæ illæ potestates ita coniunguntur ac conueniunt inter se, vt vnam Rempublicam, vnum regnum, vnam familiam, imò & vnum corpus efficiant. vnum enim, vt Apostolus ait Rom. 12. sumus corpus in Christo; singuli autem alterius membra. In hoc autem corpore mystico Ecclesiæ, potestas Ecclesiastica veluti animus quidam est; politica autem veluti corpus, vt S. Gregorius Nazianzenus docet in oratio-

ne ad populum timore percussus, & Imperatorem irascentem. Neque in controuersiam id reuocari potest; cum constet Ecclesiasticam potestatem spiritalem ac cœlestem esse; politicam uero, humanam ac terrenam: & rursus illius finis æterna beatitudo sit; huius autem, pax & tranquillitas temporalis: illa animos & corda potissimum regat; ista in corporibus vim suam habeat: illa legibus diuinis, & cœlestibus oraculis; ista iure ciuili ac gentium nitatur: illa denique auctorem immediatum Deum habeat; ista per ius gentium, & consensum populorum ad Principes deriuetur. Igitur quemadmodum distincta sunt animi & carnis munera, & separata etiam inueniuntur in Angelis, qui corpore vacant; & belluis, quæ rationis sunt expertes; & tamen in homine quia vnâ hypostasim efficiunt, ita conueniunt, & coniunguntur, ut animus præsit, caro subiiciatur; & possit animus iure suo carnem ieiunius, vigiliis, aliisque laboribus coercere, ne impediatur munera spiritus, vel etiam si opus sit ad finem ipsius spiritus consequendum, possit spiritus carni imperare, ut se, ac sua exponat omnia, etiam cum detrimento vitæ, ut sanctos Martyres facere videmus: pari ratione in Ecclesia Christi, si uerè vnum corpus sit, tantam esse oportet coniunctionem Ecclesiasticæ ac politicæ potestatis, tantumque inter eas ordinem, & vnus ad alteram subiectionem; ut in his quæ ad æternam salutem adipiscendam pertinent, Ecclesiastica potestas politicam dirigat, ei que imperet; & si opus sit, cohibeat, & coercet, ne ademptionem proprii finis impediatur etiam cum detrimento propriæ potestatis; ut eo modo iuxta B. Gregorij sententiam lib. 2. epist. 61. terrestre regnum cœlesti regno famuletur.

Huc accedit quod cum Principes politici ad Ecclesiam ueniunt ut Christiani fiant, recipiuntur illi quidem, sed cum pacto expresso, vel tacito, ut sceptrum suum Christo subiiciant, & Ecclesiam Catholicam non euertant, sed tueantur pro viribus ac defendant; & nisi id fecerint, puniri possunt etiam regni amissione. non enim est aptus regno Dei, nec tunc ad sacramentum baptismi admitti potest, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet; cum Dominus dicat in Euangelio Luc. 14. Si quis uenit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, adhuc autem,

&

& animam suam, non potest meus esse discipulus. & rursus in eodem loco: Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Quæ loca (vt S. Augustinus rectè exponit in epist. 5. ad Marcellinum) sic intelligenda sunt, vt is non possit Christi esse discipulus, qui non est paratus carere potius vxore, liberis, parentibus, opibus, honoribus, atque ipsa etiam vita, quam vt Christum offendat. Quæ cum ita sint, nullam profectò iniuriam facit summo Principi politico Princeps summus Ecclesiasticus, si eum admoneat, illique imperet, vt politica sua potestate rectè vtatur, legibus & pœnis impios ac blasphemos coercat, fidem Catholicam protegat, aduersus infideles Ecclesiam oppugnantes arma suscipiat. Quòd si is aut ex oue lupus eruat, & hæreticos ac sectarios sequens fidem Catholicam deserat, aut velut aries furiosus contempto pastore in oues sibi libertas grassetur, aut certè instar languidi ac timidi canis, propter ignauiam ac segnitiam, gregem Domini à luporum moribus defendere non audeat: cur quæso non poterit summus Pastor, & qui Christi ipsius vices in terris gerit, lupum illum ab ouili arcere, atque ouibus imperare ne illum vltra sequatur; & arietem furiosum recludere, ac prohibere ne gregem deinceps ducat; ac deniq; imbecillo cani valentjorem alium substituere, qui gregem, vt oportet, custodiat ac defendat.

Ergo hac potestate Ioiada Pontifex Athaliam Reginam tyrannidem in populo exercentem, à regno amouit, & Iosabab Regem constituit; vt legimus lib. 4. Reg. cap. 11. & lib. 2. Paralip. cap. 23.

Hac potestate Gregorius Papa II. Leonem Imperatorem Iconoclastarum hæresi studentem, atque eam in Italiam inducere molientem non solum excommunicauit, sed etiam vectigalibus Italiæ prohibuit, vt Cedrenus & Zonaras in eisdem Leonis vita scriptum reliquerunt. hac potestate Pontifex Zacharias Hilderici regnum, quod eius socordia Catholica religio in Galliis non modicum detrimentum pateretur, in Pipinum, & filios eius transtulit, vt supra multis testimoniis demonstrauimus.

Hac potestate Leo III. Pontifex Regem Nordamhumberum regno suo iniquè pulsum, atque ad se tanquam ad om-

nium Christianorum caput & Principem confugientem per Legatos suos in regnum restituit, vt Aimoinus scribit lib. 4. de rebus gestis Francorum cap. 56. & Rhegino libro 2. Chronici anno DCCC. VIII.

Hac denique idem Leo Romanum Imperium à Græcis ad Francos transtulit; quòd iam longo vsu didicisset, Græcos aut non posse, aut nolle laboranti Ecclesiæ opem ferre: ac tum maximè id metuendum videretur, cum, Imperatore Constantino fraude suorum excæcato, fœmina, quod antea nunquam acciderat, Romano Imperio præfideret.

Porro diuino consilio eam translationem factam, testantur in primis victoriæ, ac triumphi, quos de omnibus suis hostibus Carolus reportauit. Vt enim Deus ostenderet suum esse illud opus, ita Carolum Magnum pietate, fortitudine, iustitia, clementia, omnibusque regiis virtutibus ornauit, eiusque Imperium tantis opibus, tanta beneuolentia populorum, tot clarissimis victoriis, tot sacrarum ædium magnificentissimis ædificiis nobilitauit, vt post Magnum Constantinum nullus Imperator felicior, nullus Ecclesiæ vtilior fuisse videatur. testatur deinde consensus & approbatio orbis terræ. siquidem Carolo Magno à Leone Pontifice Imperatore appellato, nõ modò Romanus populus lætissimis vocibus acclamauit; nec solùm vniuersa Italia, Gallia, Germania, Pannonia, torus denique Occidens, nouum Imperatorem gratissimè excepit: sed etiam ab Asia & Africa maximorum Regum legationes gratulatoriæ cum magnis muneribus ad Carolum aduenerunt. ipsi etiam Græci Imperatores, tametsi alioquin æmuli & hostes Latinorum (vt suprâ demonstraui) per Legatos Imperium Caroli agnouerunt, eumque Imperatorem & Augustum salutarunt. De quibus legationibus vide, si placet, Annales Francorum, Adonem, Rheginonem, & Abbatem Urspergensem in Chronico anni DCCC. I. DCCC. II. DCCC. III. DCCC. VII. & DCCC. XII. nec non Orthonem Frisingensem lib. 5. hist. cap. 31. & 32. Testantur denique omnes consequentes ætates, siquidem ab anno Domini DCCC. I. quo anno in Germanos Imperium translatum esse constat, omnes omnino Christiani Romanum Imperium apud Germanos esse crediderunt; neque vllus fuit Princeps aut Rex Christia-

nus, qui Caroli Magni successores ut veros legitimosque Imperatores non agnouerit, aut qui se eis posthabitu agere tulerit. Soli sunt Lutherani, qui dum Germanicum Imperium Antichristi miraculum esse contendunt, Germaniam suam legitimo Imperio sine dubitatione spoliare nituntur.

Sed occurrit Illyricus, & aduersus ea quæ hæcenus diximus, obiicit Ius Canonicum & diuinum, quo politica potestas omnino Pontificibus interdicitur. sic enim probat in libro suo de translatione Imperij, pag. 6. non esse translatum Imperium à Græcis ad Francos Pontificis Maximi auctoritate: *Quia Papa, inquit, testantibus id ipsorum propriis Iuris, non sunt à Deo constituti domini aut gubernatores temporalium dominiorum; sicut ipsemet Christus negat suum regnum esse de hoc mundo, negat se esse constitutum iudicem rerum litium terrenarum: prohibet quoque Apostolis ne dominentur politicè, inquit, Reges gentium dominantur, eos autem non sic iubet eos esse seruos, & omnium minimos. quin D. Petrus, quo se isti fundatore iactant, iubet presbyteros politicis gubernatoribus obtemperare, quod igitur ius Christus hic in terris non habuit, & non tantum non tradidit suis Apostolis, sed etiam seuerissimè prohibuit; id profectò nec Petrus, nec Papa, etiamsi centies Sicarij Christi essent, habere poterunt.*

Verùm tota hæc Illyrici argumentatio vno verbo destrui potest. nam tametsi fateremur, Romanum Pontificem nec ipse ipsa habere, neque etiam habere posse ullam politicam potestatem; non tamen inde rectè colligeretur, Imperium à Græcis ad Germanos ab eodem Romano Pontifice non potuisse transferri. non enim politica, sed Ecclesiastica potestate, quæ politica longè maior & sublimior est, quæque politica præest, eamque regit ac dirigit, ut supra diximus, ea translatio facta est. siquidem Papa, non quòd esset Rex Regum, aut summus temporalis Monarcha, qualis Augustus & Constantinus fuere, Occidentale Imperium à Græcis ad Francos transfudit; sed quòd Pastor Ecclesiæ vniuersæ à Christo ipso cum summa potestate constitutus, inter oues suas etiam Reges & Imperatores numeraret, possetque ac deberet operam dare, ne

Reges,

Reges, & regna Christianorum, Christi regnum impediunt, néue Ecclesiæ obsint, sed eius potiùs honori, atque vtilitati deseruiant.

Sed ne fortè queratur Illyricus suam argumentationem nimis breuiter refutatam, excutiamus paulò diligentius. Ait primò summos Pontifices (testantibus id propriis ipsorum Iuribus) non esse constitutos à Deo dominos aut gubernatores temporalium dominiorum. At iisdem Iuribus testantibus, constituti Pontifices sunt pastores ac præsules animarum, quarum æternæ saluti omnia temporalia bona deseruire debent: proinde licet, dum Reges Christiani regna sua (vt Christianos decet) administrant, non debeat summus Pontifex eorum regnorum curis ac negociis se implicare, vbi tamen ij cœperint à via desectere, & in detrimentum animarum regnis suis abuti, potest ac debet remedia congruentia (vt saepe diximus) adhibere. quare translationem Imperij à Græcis ad Germanos, Apostolicæ sedis auctoritate factam esse, omnia Iura clamant. vide quæ suprâ citauimus cap. 6.

Ait 2. Illyricus, Christum ipsum non fuisse Regem de hoc mundo, nec iudicem litium terrenarum. at non negabit (opinor) Illyricus, potuisse Christum nihilominus, si ita expedire iudicasset, regna mutare, atque transferre: neque idcirco non fuit Christus Rex temporalis, nec lites terrenas iudicauit, quia non potuit, sed quia noluit.

Addit 3. interdictum seuerè Apostolis, ne dominarentur sicut gentes faciunt, & contrâ eis imperatum, vt essent minimi, atque omnium serui. sed facilis responsio est. siquidem hæc omnia ad commendationem humilitatis faciunt, quæ virtus cum superbia pugnat, non cum potestate. nam vbi Christus Apostolis imperauit, vt non dominarentur more Gentilium, sed minimi essent, ac serui; ibidem de se ait: Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. & rursus: Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. & tamen idem ipse dixerat se habere potestatem omnis carnis, & sibi omnia tradita esse in manus, & se esse Dominum & magistrum.

Addit Illyricus postremò, Apostolum Petrum presbyterum mandasse, vt politicis gubernatoribus obtemperarent. cui locus in neutra B. Petri epistola inuenitur. hæc enim sola de presbyteris verba leguntur apud Apostolum Petrum: Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior, & testis Christi passionum, qui & eius, quæ in futuro reuelanda est, gloriæ communicator, pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntariè: neque vt dominantes in cleris: sed forma facti gregis ex animo. & cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. i. Petri 5. quæ verba non presbyteros magistratibus politicis, sed magistratus potius, vt cæteros laicos, presbyteris subiiciunt.

CAPVT XIII.

Soluuntur, aut soluta demonstrantur argumenta Illyrici.

ET si ex iis quæ hæcenus dicta sunt, profligata videtur omnis controuersia, & argumenta omnia, quæ ab aduersario adferebantur, dissoluta: quia tamen Illyricus in ipso primo capite sedecim obiectiones quasi totidem cohortes aut legiones produxit inuicem, quas non eodem ordine, sed prout se obrulit occurrere, variis in locis confecimus; operæpretium visum est, hoc loco singulas iterum inspicere, & vel locum annotare vbi soluta sunt, vel breuiter refellere, si qua fortè adhuc restat, quæ cupit attollere videatur. Trahitur ille præfatur: Quod non sit facta per Papas Imperij translatio à Græcis ad Germanos, probatur sequentibus argumentis.

Primò, quia id asserunt probantque duo summi viri, idque non temerè, suæ arbitrio, sed ex vetustis historiis, nempe Nicolaus Cusanus Cardinalis, & Henricus Kaltheslen, Archiepiscopus Nidrosiensis, & Papæ domesticus, qui ante centum annos mortui sunt, quorum testimonia in fine adiciam. Non opinor duos istos tuos milites tam esse temerarios, vt